

LIBRIS

We know
books

Lecturi pentru școlari

clasa a VI-a

BALADE ȘI DOINE POPULARE

Toma Alimoș	3
Novac și corbul	11
Soarele și Luna	15
Miorița	29
Meșterul Manole	33

ION CREANGĂ (1837-1889)

Amintiri din copilărie	
<i>[Pupăza din tei]</i>	44
<i>[La scăldat]</i>	52
Povestea unui om leneș	57
Prostia omenească	59

VASILE ALECSANDRI (1852-1912)

Bradul	64
Miezul iernei	65
Viscolul	66
Sania	66
Balta	67
Noaptea	68
Cositul	68

OCTAVIAN GOGA (1881-1938)

Doina	70
Graiul pâinii	71

ION LUCA CARAGIALE (1852-1912)

Tren de plăcere	73
Cănuță om sucit	82

Lantul slăbiciunilor	92
Five o'clock	97
Două loturi	102

MIHAI EMINESCU (1850-1889)

Ce te legeni	121
Revedere	122
La mijloc de codru	123
Trecut-au anii	124
Afară-i toamnă	124
Pe aceeași ulicioară	125
Odă	126

IOAN SLAVICI (1848-1925)

Budulea Taichii	128
-----------------------	-----

BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA (1858-1918)

Hagi Tudose	186
-------------------	-----

GRIGORE ALEXANDRESCU (1810-1885)

Lupul moralist	206
Câinele și cățelul	208
Dreptatea leului	209
Privighetoarea și măgarul	211
Vulpea liberal	213
Șoarecele și pisica	214
Uleul și găinile	215
Mierla și bufnița	217

GEORGE TOPĂRCEANU (1886-1937)

Bivolul și coțofana	219
Leul deghizat	220

GEORGE COȘBUC (1866-1918)

Numai una	221
Pastel	222
Noapte de vară	224
Nunta Zamfirei	225
Vara	231
Trei, Doamne, și toți trei	232
Graiul neamului	235

COSTACHE NEGRUZZI (1808-1868)

Sobieski și românii	237
Alexandru Lăpușeanu	244

ANTON PANN (1790-1854)

Copaciul și dovleacul	268
Carul frânt (nevoia învață pe om)	269
Lupul pocăit	271
Nu e nimic fără cusur	272
Tăcerea e ca mierea	274

ȘTEFAN OCTAVIAN IOSIF (1875-1913)

Bunica	278
Cântec de leagăn	279
Fusul	279
April	280
Cântec sfânt	281
Cântec vechi	282

NICOLAE BĂLCESCU (1819-1852)

Românii supt Mihai-Voievod Viteazul Cartea I: Libertatea Națională	283
Cartea IV: Unitatea națională	286

ALEXANDRU VLAHUȚĂ (1858-1919)

Pe Valea Jiului	297
Pe înălțimile Parângului	301
Mănăstirea și peștera Polovraci	304

CALISTRAT HOGAȘ (1847-1917)

Singur	307
--------------	-----

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY (1900-1944)

Micul prinț – <i>fragmente</i> –	344
--	-----

MARK TWAIN (1876-1916)

Aventurile lui Huckleberry Finn – <i>fragmente</i> –	357
--	-----

JULES VERNE (1828-1905)

Douăzeci de mii de leghe sub mări – <i>fragmente</i> –	402
Insula misterioasă – <i>fragmente</i> –	424

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Lecturi pentru școlari: clasa a VI-a / selecția textelor:
Daniela Dumitrescu – București: Astro, 2015

ISBN 978-606-8148-67-0

I. Dumitrescu, Daniela (adapt.)

821.135.1-93-822(075.33)

82-93-822=135.1(075.33)

Editura ASTRO
Str. Iacob Negruzzi, nr. 37A,
Sector 1, București
Tel./Fax: 021 223 04 51

Comenzi la:
www.carttea-mea.ro
www.cartescolara.ro
www.depozit-de-carti.ro
www.pro-librarie.ro

BALADE ȘI DOINE POPULARE

Toma Alimoș

Foicica fagului,
La poalele muntelui,
Muntelui Pleșuvului,
În mijlocul
Câmpului
La puțul
Porumbului,
Pe câmpia verde, -tinsă,
Și de cetine cuprinsă,
Șade Toma Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat
Și viteaz cum n-a mai stat.
Șade Toma tolănit
Și cu murgul priponit
În pripoane de argint,
Și mănâncă frumușel,
Și bea vin din burdușel,
Și grăiește în ast fel:
— Închinam-aș, și n-am cui!
Închinam-aș murgului,
Murgului sirepului,
Dar mi-e murgul vită mută,

Mă privește și m-ascultă,
N-are gură să-mi răspundă!
Închinam-aș armelor,
Armelor drăguțelor,
Armelor surorilor,
Dar și ele-s fiare reci,
Puse-n teci
De lemne seci!
Închinam-oi codrilor,
Ulmilor
Și fagilor,
Brazilor,
Paltinilor,
Că-mi sunt mie frațiori,
De poteri ascunzători;
D-oi muri,
M-or tot umbri,
Cu frunza m-or înveli,
Cu freamatul m-or jeli!
Și cum sta
De închina
Codrul se cutremura,
Ulmi și brazi
Se clătina
Fagi și paltini
Se pleca
Fruntea
De i-o răcorea,
Mâna
De i-o săruta;
Armele din teci ieșea,
Murgulețu-i râncheza.
Până vorba-și isprăvea,
Burdusețul

Ridica,
Vinișorul
Că gusta
Și-n picioare se scula.
Ochii-și negri d-arunca,
Peste câmpuri se uita
Și departe ce-mi zărea?
Că-mi venea, mare, venea
Stăpânul
Moșiilor
Și domnul câmpiilor,
Manea, slutul
Și urâtul;
Manea, grosul
Ș-arțăgosul;
Venea, mare, ca vântul,
Ca vântul și ca gândul,
Cu părul lasat în vânt,
Cu măciuca de pamânt.
Pân' la Toma când sosea,
Din guriță mi-i grăia:
— Buna ziua, verișcane!
— Multumescu-ți, frate Mane!
— D-alei, Tomo Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat,
Pe la mine ce-ai cătat?
Copile
Mi-ai înșelat,
Florile
Mi le-ai călcat,
Apele mi-ai tulburat,
Livezi

Păduri

Mari

Mi-ai dărâmat.

Ia să-mi dai tu mie seamă,

Ia să-mi dai pe murgul vamă!

Toma, mare, d-auzea,

Din guriță-i cuvânta:

— Ce-ai văzut

Om mai vedea,

Ce-am făcut

Om judeca;

Pân-atuncea, mai fârtate,

Dă-ți mânia la o parte

Și bea ici pe jumătate,

Ca să ne facem dreptate!

Toma, pân' să isprăvească,

Îi da plosca haiducească

Pe jumate s-o golească,

Mânia să-și potolească,

Ca c-un frate să vorbească.

Manea stânga

Și-ntindea

Să ia plosca

Și sa bea,

Iar cu drepta

Ce-mi făcea?

Paloș mic că răsucea,

Pân-tecele

I-atingea,

Maștele

I le vărsa

Și pe cal încăleca,

Și fugea, nene, fugea,

Vitejia

Cu fuga!

Foicică de rogoz,

Savai, Toma Alimoș,

Haiduc din Țara-de-Jos,

Nalt la stat,

Mare la sfat

Și viteaz cum n-a mai stat,

Cumpătul că nu-și pierdea.

Mâna

La rană punea

Și din gură cuvânta:

— D-alelei, fecior de lele

Și viteaz ca o muiere,

Nu fugi, că n-am dat vamă,

Nu fugi, c-o să-mi dai seamă!

Vreme multă nu pierdea,

Maștele că-și aduna,

Cu brâu lat se încingea,

Mijlocelul că-și strângea

Și la murgul se ducea,

Și pe murg încăleca,

Iar din gura mi-i grăia:

— Murgule, murguțul meu,

Datu-mi-te-a taica-tău

Ca să-mi fii de ajutor

La nevoie și la zor,

Să te-ntreci cu șoimii-n zbor

Pân-o fi ca să nu mor.

Tinerel că m-ai slujit,

Dar ș-acuma, îmbătrânit,

Să te-ntreci la bătrânețe

Cât puteai la tinerețe.

LIBRIS
AZI te jur pe Dumnezeu
Să mă porți ca gândul meu
Și s-ajungi p-âl câine rău,
Că mi-a răpus zilele,
Zilele, ca câinele,
Pentru tine murgule!
Până Toma se gătește,
Murgul coama-și netezește
Și din gură mi-i grăiește:
— Lasă șaua, sari pe mine,
Și de coamă țin-te bine,
Ca s-arăt la bătrânețe
Ce-am plătit la tinerețe!
Până Toma se ținea,
Murgul, mare, și zbura;
Și zbura tocmai ca vântul,
Fără s-atingă pământul.
Cât o clipă de zbura,
Mult pe Manea-l întrecea,
Iară Toma, de-l vedea,
Îndărăt se întorcea
Și din fugă-i cuvânta:
— Maneo, Maneo, fiară rea,
Vitejia ți-e fuga,
Că, de m-ai junghiat hoțeste,
Mi-ai fugit și mișelește.
Ia mai stai ca să-ți vorbesc
Pagubele să-ți plătesc,
Pagubele
Cu tăișul,
Faptele
Cu ascuțișul!
Bine vorba nu sfârșea,
Murgulețu-și repezea

Și cu sete mi-l lovea;
Capu-n pulbere-i cădea,
Iar cu trupul sus, pe șa,
Calu-n lume se ducea.
Foicică micșunea,
Vreme multă nu trecea
Și pe Toma-l ajungea
Moarte neagră, moarte grea.
De pe cal descăleca,
Ochiul
Se-mpăienjenea,
Capul I se învârtea
Și-n des codru se pleca,
Iar din gură ce-mi grăia?
— D-alelei, murguțule,
D-alelei, draguțule,
Ce-am gândit
Am izbândit,
Dar și ceasul mi-a sosit.
Sapă-mi groapă din picior
Și-mi așterne fânișor,
Iar la cap și la picioare
Pune-mi, pune-mi câte-o floare:
La cap, floare
De bujor,
Să mi-o ia mândra cu dor,
La picioare, busuioc,
Să mă plângă mai cu foc.
Apoi, mare, să te duci,
Drumu-n codri să apuci
Pân' la paltinii trăzniți,
Unde-s frații poposiți.
Nimeni frâul să nu-ți puie,
Nici pe tine să se suie,

LIBRIS We know books

Făr' d-un tânăr sprâncenat
Și cu semne de vărsat,
Cu păr lung și gălbior,
Care-mi este frățior,
Frațior de vitejie,
Tovaraș de haiducie.
Numai el frâul să-ți puie
Și pe tine să se suie;
Tu să-l porți și pe el bine,
Cum m-ai purtat și pe mine!
Bine vorba nu sfârșea,
Suflețelul că-și dădea:
Codrul se cutremura,
Ulmi și brazi
Se clătinau
Fagi și paltini
Se plecau
Fruntea
De i-o răcorea,
Mâna
De i-o săruta,
Și cu freamăt îl plângea.
Murgul jalnic râncheza,
Cu copita că-mi săpa,
Groapa mică că-i făcea,
Fânișor îi așternea,
Floricele că-i sădea,
Cu trei lacrimi le stropea,
Drumu-n codri c-apuca
Și mergea, mare, mergea
Pân' la paltinii trăzniți,
La voinicii poposiți.

Novac și corbul

I

Fost-a, cică, un Novac,
Un novac, Baba Novac,
Un viteaz de-al lui Mihai
Ce sărea pe șapte cai
De striga Craiova vai!
El un fecioraș avea
Și tot astfel îi zicea:
„Fecioraș, Gruiuțul meu!
Ascultă de ce-ți zic eu,
Să nu cazi la vreun loc rău,
La loc rău și mult departe
În neagra străinătate.
Dacă sorții te-or purta
Țările de-a vântura
Și-n Stambul de a intra,
Tu de asta nu uita:
Vamă dreaptă să plătești,
Armele să-ți oțelești,
Hainele să-ți priminești
Ca să pari un biet sărac,
Să nu semeni a Novac,
Că nu-i turcilor pe plac.“
Grue-n Țarigrad intra,
Vamă dreaptă el nu da,
De haine nu se schimba,
Ci pe uliți se plimbla
Tot în haine novăcești
Cum e drag ca să-l privești!
Turcii toți cât îl zăreau,
Între dânșii se grăiau:

LIBRARY
„Ista-i Gruia lui Novac,
Lui Novac Caraiflac!“
Și pe loc ei s-adunau,
Și de Grue s-aninau,
Și cu Grue se luptau
Și pe Grue mi-l legau
Cu trei funii de mătăsă,
Din ele să nu mai iasă!
Dar când Grue se-ntindea,
Două funii se rupea,
Numai una rămânea,
Una lungă noduroasă,
Cât un braț voinic de groasă!
Turcii iute-l cuprindeau
Și-ntr-un beci îl închideau,
Lumea să n-o mai privească,
Soare să nu mai zărească!

II

Grue zace la-nchisoare
De trei ani lipsiți de soare
Și prin gratii lung privește
Cerule care strălucește
Și de dânsul nu-ngrijește!
Dor cumplit inima-i seacă,
Plâns de jale mi-l îneacă.
Când zărește despre soare
Cârduri, cârduri de cocoare,
Călătoare zburătoare
Și de el nepăsătoare.
Iată, mări, cum plangea
Că departe, sus zărea
Un corb negru, corbișor
Ce zbura încetișor

Și din aripi tot bătea
Și cu jale croncănea.
Iar Grue se amăra
Și din gură-amar zicea:
„Căci n-am durdă, pui de corb,
Zilele să ți le sorb!
Ce tot țiți și croncănești,
Ori de mine te gătești?“
Corbul se apropia,
Pe fereastră se punea
Și din pliscu-i răspundea:
„Grușor, draguțul meu!
Ce mă blestemi așa rău
Când umblu de rândul tău?“
„Alei! corbe, corbișor,
De vrei tu să-mi faci pe dor,
Ține inelușul meu
Și du-l unde voiesc eu,
În munții Catrinului,
În pădurea Pinului
La condacul lui Novac,
Lui Novac, Baba-Novac.
Și mă jur că de-oi scăpa,
Pe tine te-oi adăpa
Nu cu sânge păsăresc,
Dar cu sânge păgânesc!“
Corbul vesel croncănea,
Inelu-n plisc îl punea,
Aripile-și întindea,
Și pe cer el se zărea,
Întâi ca un porumbaș,
Apoi ca un lăstunaș,
Apoi ca un bondăraș

III

În muntii Catrinului,
În pădurea Pinului
Odihnea Baba-Novac
La umbra unui copac,
Și prin vis el tot vedea
Pe feciorul său Gruia.
Iată-un corb că se ivea
Și pe-o creangă se punea
Chiar deasupra capului,
Capului Novacului:
Corbulețul ușurel
Avea-n pliscu-i un inel
Care jos cădea din el
Chiar în barba lui Novac,
Lui Novac, Baba-Novac.
Adormitul se trezea,
Și inelul cât vedea,
Scotea haine novăcești,
De punea călugărești,
Scotea cuca de Novac
Și punea un comănac,
Și-ncăleca voinicește,
Și purcedea vulturește,
Cu desagi, cu buzdugele
Pline de mahmudele.
El mergea și iar mergea,
În Țarigrad ajungea,
La divan că se ducea
Și din gură-așa zicea:
„Auzit-am, auzit

De-un voinic ce mi-ați robit,
Iată-mă-s că am sosit
Să vi-l plătesc îndoit“.
El desagii deșerta,
Turcii toți năvala dau,
Și pe jos se tăvăleau,
Unul pe-altul se-mpingeau.
Iar Novac că alerga,
Pe Grue mi-l dezlega,
Un paloș în mână-i da
Și din gură cuvânta:
„Bate tu marginile,
Eu să bat mijloacele,
Că le știu soroacele.“
El tăia la turci, tăia
Pân' ce bine ostenea,
Apoi iute purcedea
Amândoi de se ducea
În codrii Catrinului,
În pădurea Pinului,
Unde corbi locuiesc
Și ca frunza se-nmulțesc
Și bine hălăduiesc!

Soarele și Luna

Foate de cicoare,
În prunduț de mare
Iată că-mi răsare
Puternicul soare.
Dar el nu-mi răsare,
Ci va să se-nsoare;